

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านแหวน” อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบผสมผสานวิธีการวิจัยประยุกต์และการวิจัยพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑. ระเบียบวิธีวิจัย
๒. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
๓. กลุ่มผู้ร่วมกระบวนการวิจัย
๔. กิจกรรมการวิจัย
๕. การเก็บรวบรวมข้อมูล
๖. การประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีการวิจัยประยุกต์และการวิจัยพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยศึกษาในพื้นที่ชุมชนบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็นขั้นตอนดังนี้

- (๑) การสำรวจพื้นที่เป้าหมาย เพื่อศึกษาชุมชน
- (๒) การดำเนินการวิจัย

ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็นเป็น ๒ ส่วน คือ

๑. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลภูมิปัญญา ได้แก่
 - (๑) การจัดเวทีประชาคม
 - (๒) แบบสำรวจข้อมูลครุภูมิปัญญา
 - (๓) การสัมภาษณ์
 - (๔) การสังเกต
 - (๕) การลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

(๑) การจัดการประชุม (Meeting) ซึ่งเป็นการจัดประชุมเป็นระยะระหว่างคณะผู้วิจัย ครูภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้อง มีการสรุปผลการประชุม และความก้าวหน้าในการดำเนินงานเป็นระยะ และจัดประชุมจนจบกิจกรรมการจัดทำหลักสูตร

(๒) การจัดการความรู้ (Knowledge Management) ใช้ในกรณีที่ครูภูมิปัญญา ไม่สามารถดำเนินการสอนตามกำหนดได้ ใช้วิธีการจัดการความรู้เพื่อนำมาจัดทำเป็นหลักสูตร

สำหรับการประมวลผลและสังเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการดังนี้ คือ ข้อมูลที่ได้จากการจัดเวทีประชาคม การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม การศึกษาเอกสาร และการลงมือปฏิบัติจริงตาม กำหนดในโครงการดำเนินงาน ผู้วิจัยนำข้อมูลเหล่านี้มาสรุปเป็นลักษณะการวางแผนดำเนินงาน ร่วมกัน (Plan) จากนั้นจึงลงมือปฏิบัติ (Do) ตรวจสอบ (Check) และปรับเปลี่ยนใหม่ให้ถูกต้อง สมบูรณ์ (Act) การดำเนินการในรูปแบบ PDCA นี้ได้ดำเนินการหมุนเวียนไปจนกระทั่งบรรลุผล ของการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โดยจัดทำหลักสูตรชุมชนตามความต้องการของชุมชน ดังนี้

๑. หลักสูตรมัธยมศึกษาชุมชน
๒. หลักสูตรการแกะสลักพระไม้
๓. หลักสูตรดนตรีพื้นเมืองของชุมชน
๔. หลักสูตรการฟ้อนรำพื้นเมืองของชุมชน
๕. หลักสูตรการเดินเส้นตกแต่งผลิตภัณฑ์

๒. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยมีขั้นตอนและองค์ประกอบ ดังนี้

๑. ศึกษาจากเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรท้องถิ่น บริบทของชุมชนและ หลักสูตรสถานศึกษา

๒. จัดประชุมคณะทำงานหลักสูตร และวางแผนเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรชุมชนโดยถอดบทเรียนจากประสบการณ์ที่ผ่านมา ประสานกับสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน สถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่ตำบลบ้านแหวน ผู้เชี่ยวชาญ และคณะวิจัย

๓. สร้างความตระหนักและปรับแนวคิดให้กับชุมชน สร้างความพร้อมโดยการเผยแพร่แนวคิด การประชุมชี้แจงร่วมกับโรงเรียน ชุมชน ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และออกเอกสารประชาสัมพันธ์

๔. จัดเวทีชาวบ้านในระดับชุมชนเพื่อระดมความคิด ซึ่งประกอบด้วย ครูในโรงเรียน ครูภูมิปัญญา ตัวแทนองค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มแม่บ้าน ศิษย์เก่า ผู้เฒ่าผู้แก่

ในชุมชน พระสงฆ์ เป็นต้น เพื่อเข้าร่วมสำรวจความต้องการของชุมชนในการจัดหลักสูตรชุมชน กำหนดเนื้อหา และเสนอรายชื่อปราชญ์ภูมิปัญญาชาวบ้านที่สามารถถ่ายทอดการเรียนรู้ในสาขาต่าง ๆ

๕. ครูและประชาชนในชุมชนวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างคร่าวๆ โดยกำหนด กิจกรรม เวลาและสถานที่ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงกับแหล่งเรียนรู้ทั้งกับบุคคลและ แหล่งวิทยาการในชุมชน และประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบเพื่อขอความร่วมมือ

๖. ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู ภูมิปัญญา ครู ผู้เรียนและชุมชน โดยมีครูเป็นผู้บันทึกองค์ความรู้เป็นระยะ

๗. สังเคราะห์เอกสารที่ครูเป็นผู้บันทึก จัดทำเป็นหลักสูตรชุมชน และวิพากษ์โดยผู้ที่มี ส่วนร่วมทุกฝ่าย เช่นครู ครูภูมิปัญญา ผู้เรียน ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น

๘. จัดทำเอกสารหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตรและสื่อประกอบการเรียนการสอน อาทิแถบบันทึกเสียง หนังสือ วัสดุเทป วีดีโอ วีซีดี เว็บไซต์ จัดทำทำเนียบแหล่งเรียนรู้ รายชื่อ วิชา รายชื่อครูภูมิปัญญา และแหล่งเรียนรู้รวมทั้งผลผลิตที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

๙. จัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน ครู ครูภูมิปัญญา และชุมชนตลอดจน องค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อประเมินผลในภาพรวม

๑๐. จัดทำรายงานวิจัยที่สมบูรณ์

๓. กลุ่มผู้ร่วมกระบวนการวิจัย

ผู้ร่วมในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

๓.๑ นักวิจัยในท้องถิ่นที่ได้รับการชักชวนหรือสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัยแต่ละ หลักสูตร จำนวน ๑๕ คน

๓.๒ คณะกรรมการและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน

๓.๓ บุคคลที่เป็นครูภูมิปัญญาของตำบลบ้านแหวน จำนวน ๓๐ คน

๓.๔ ผู้นำชุมชน และตัวแทนประชาชน จาก ๑๓ หมู่บ้าน

๓.๕ นักเรียนโรงเรียนวัดจอมทอง ตำบลบ้านแหวน จำนวน ๓๕ คน

๓.๖ นักเรียนโรงเรียนวัดจอมทอง ตำบลบ้านแหวน จำนวน ๑๔ คน

๓.๗ คณะครูโรงเรียนในเขตพื้นที่ตำบลบ้านแหวน จำนวน ๑๐ คน

๓.๘ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน ๔๐ คน

๓.๙ กลุ่มแม่บ้านและกลุ่มอาชีพในตำบลบ้านแหวน จำนวน ๕ กลุ่ม

๔. กิจกรรมการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในการจัดสร้างหลักสูตรครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วางแผนการสร้างหลักสูตรเป็น ๖ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการศึกษาพื้นที่ ขั้นตอนการจัดเวทีชุมชนเพื่อแสวงหาความร่วมมือจากชุมชน ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรฉบับร่าง ขั้นตอนการวิพากษ์หลักสูตร ขั้นตอนการทดลองใช้หลักสูตร และขั้นตอนการคืนความรู้สู่ชุมชน ซึ่งในแต่ละหลักสูตรจะมีกิจกรรมตามขั้นตอนที่นำไปสู่การตอบโจทย์วิจัยดังต่อไปนี้

๔.๑ หลักสูตรมัลลเทศก์ชุมชน

กิจกรรมที่ ๑ การศึกษาพื้นที่

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาพื้นที่ตำบลบ้านแหวนให้เกิดความเข้าใจในบริบทของพื้นที่ และเพื่อค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการเผยแพร่แนวคิดในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โดยคณะผู้วิจัยได้ประสานกับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนเพื่อดำเนินกิจกรรม

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม คณะผู้วิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย คณะกรรมการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน ที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการวิจัย ร่วมกันสำรวจแหล่งความรู้ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการร่วมกันพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

๓) ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่าง เดือนธันวาคม ๒๕๕๘

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ คณะผู้วิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย คณะกรรมการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้สนับสนุนการวิจัย และบุคคลที่อยู่ในแหล่งความรู้ของตำบลบ้านแหวน

๕) สถานที่ พื้นที่ในตำบลบ้านแหวน จำนวน ๑๓ หมู่บ้าน

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม ได้ทราบถึงแหล่งความรู้ในชุมชน และความเป็นไปได้ในการร่วมกันพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

กิจกรรมที่ ๒ การจัดเวทีชุมชน

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่แนวคิดในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และค้นหาความรู้ภูมิปัญญาจากการนำเสนอของผู้เข้าร่วมเวที รวมถึงเป็นการศึกษาความต้องการของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม คือ การจัดเวทีสำรวจความรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการ FSC. (Future Search Conference = การสร้างอนาคตร่วมกัน) โดยคณะผู้วิจัยได้เชิญผู้นำและตัวแทนจากหมู่บ้านต่างๆ จำนวน ๑๓ หมู่บ้าน ๆ ละ ๕ คน รวม ๖๕ คนมาร่วมเวที

๓) ระยะเวลาดำเนินการ วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๘

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม คณะผู้วิจัยได้เชิญตัวแทนจากหมู่บ้านต่าง ๆ จำนวน ๑๑ หมู่บ้าน ๆ ละ ๕ คน รวม ๖๕ คน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนจำนวนหนึ่ง โดยมีนายสมบุรณ์ รอบรู้ อธิการบดีองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนเป็นผู้ ดำเนินการในเวที

ภาพที่ ๓.๑ การจัดเวทีชุมชน

๕) สถานที่ จัดเวที ณ วัดศรีบุญเรือง หมู่ ๕ ตำบลบ้านแหวน

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินเวทีสำรวจความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่ามีองค์ความรู้มากมายที่ชุมชนต้องการให้จัดทำเป็นหลักสูตรหรือบันทึกไว้เพื่อป้องกันการสูญหายไปจากชุมชน และมีความต้องการให้บรรจุภูมิปัญญาของชุมชนไว้ในหลักสูตรของโรงเรียนด้วย ส่วนหลักสูตรมัคคุเทศก์ชุมชนนั้น ในกลุ่มผู้นำชุมชนเห็นว่าเป็นความจำเป็นต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามวัตถุประสงค์ของชุมชน และวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้งนี้เนื่องจาก ในชุมชนมีกิจกรรมการรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมาพักอาศัยในชุมชน (Home-stay) จึงสมควรที่จะได้มีการถ่ายทอดความรู้ด้านมัคคุเทศก์ให้กับเยาวชนด้วย

กิจกรรมที่ ๓ การจัดทำร่างหลักสูตร

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำร่างเนื้อหาของหลักสูตรมัคคุเทศก์ชุมชน และศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการศึกษา

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยได้ประสานกับโครงการวิจัยอื่นๆที่ลงปฏิบัติการในชุมชนบ้านแหวนเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวของตำบล และมีการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวในตำบลร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน จึงทำให้ผู้วิจัยได้แผนที่เส้นทางท่องเที่ยว และ

ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนที่ประชาชนตำบลบ้านแหวนต้องการให้เกิดขึ้น มาจัดทำเป็นข้อมูลของหลักสูตร แต่เมื่อนำมาจัดทำเป็นหลักสูตรเพื่อให้นักเรียนระดับประถมศึกษาได้เรียน ต้องมีการคัดทอนเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลชุมชนลงไปบางส่วน ทั้งนี้เพื่อให้เนื้อหาหลักสูตรมีคุณลักษณะชุมชน ฉบับภาษาอังกฤษเหมาะสมต่อระยะเวลาการเรียนรู้ของนักเรียน โดยยึดหลักการใช้ภาษาและรูปประโยคที่จำเป็นในการนำเสนอข้อมูลเป็นหลัก และผู้เรียนสามารถนำหลักการใช้ภาษาและรูปประโยคไปปรับใช้กับข้อมูลอื่นๆ ได้ จากนั้นจึงนำร่างหลักสูตรไปให้นักเรียนในโรงเรียนบ้านไร่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๑๔ คน อ่าน เพื่อศึกษาความเหมาะสมของเนื้อหาหลักสูตรกับวัยของนักเรียน แล้วนำสิ่งที่ได้จากการศึกษา เช่น ความชัดเจนของภาพ ขนาดตัวอักษร สี สัน ความเข้าใจในการทำกิจกรรมแต่ละบทเรียน มาปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม และนำไปทดลองสอน

๓) ระยะเวลาดำเนินการ เดือนพฤษภาคม ๒๕๕๙ – เดือนเมษายน ๒๕๕๐

ภาพที่ ๓.๒ การศึกษาความเหมาะสมของเนื้อหาหลักสูตรกับวัยของนักเรียน

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แก่ ผู้ช่วยนักวิจัยในชุมชน จำนวน ๒ คน ผู้ประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ในชุมชน จำนวน ๒ ครอบครัว นักเรียนโรงเรียนวัดบ้านไร่ นักเรียนโรงเรียนวัดจอมทอง และผู้ประกอบอาชีพในพื้นที่ที่จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน จำนวน ๓ แหล่งข้อมูล

๕) สถานที่ ได้แก่ โรงเรียนวัดบ้านไร่ โรงเรียนวัดจอมทอง พื้นที่ตำบลบ้านแหวน อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม คือ ได้เอกสารหลักสูตรมัคคุเทศก์ชุมชน ฉบับร่างเป็นภาษาอังกฤษจำนวน ๑ เล่ม และได้นำบทที่ ๑ และ ๒ ของหลักสูตรไปทดลองสอนในโรงเรียนวัดจอมทอง หลังจากนั้นจึงนำไปใช้ทดลองสอนกับนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านไร่ ตำบลบ้านแหวน

จำนวน ๑๔ คน ในระหว่างปิดภาคเรียนเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของเนื้อหา กิจกรรมการเรียน การสอน และการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียน แล้วจึงนำผลที่ได้มาปรับปรุงเนื้อหาของหลักสูตร ฉบับสมบูรณ์ และเพื่อนำหลักสูตรฉบับสมบูรณ์ไปใช้สอนหลักสูตรระยะสั้นในชุมชน และใน โรงเรียนต่อไป

กิจกรรมที่ ๔ การวิพากษ์หลักสูตร

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องมัลลเทศก์ชุมชน ฉบับภาษาอังกฤษ เพื่อใช้สอนหลักสูตรระยะสั้นในชุมชนและในโรงเรียนประถมศึกษาของตำบลบ้านแหวน

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยได้เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอังกฤษ และการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น จำนวน ๓ ท่าน และครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนของตำบลบ้านแหวน ๔ คน มาประชุมเพื่อวิพากษ์หลักสูตร

๓) ระยะเวลาดำเนินการ วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๐

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอังกฤษ และการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น จำนวน ๓ ท่าน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เจริญศรี พันผาสุข Mr. Quintin Kitson และ รองศาสตราจารย์สันติ ลัดโยภาส และได้เชิญครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนของตำบลบ้านแหวน จำนวน ๔ คน ซึ่งได้ให้คำแนะนำในการปรับ บทเรียนให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียนระดับประถม ศึกษา และที่ประชุมมีความเห็นว่าควรมี ภาพประกอบมากขึ้น ส่วนด้านเนื้อหาพบว่าเหมาะสมกับการจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น

ภาพที่ ๓.๓ การวิพากษ์หลักสูตร

๕) สถานที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม คือ ได้คำแนะนำในการปรับภาษาให้ถูกต้อง การจัดกิจกรรมควรเป็นกิจกรรมที่ง่ายเพื่อดึงดูดใจนักเรียนระดับประถมศึกษา การจัดเรียงลำดับเนื้อหา และการใช้คำสั่งในแบบฝึกหัดท้ายบท ส่วนเนื้อหาของหลักสูตร พบว่าเป็นที่พึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญและครูในโรงเรียน จากนั้นจึงนำคำแนะนำมาปรับจนกระทั่งได้หลักสูตรเรื่องมัลกุเทศก์ชุมชน ฉบับภาษาอังกฤษ เพื่อใช้ประกอบการสอนหลักสูตรระยะสั้นในชุมชน และเพื่อใช้ในการสอนเสริมภาษาอังกฤษในโรงเรียนของตำบลบ้านแหวน อ. หางดง จ. เชียงใหม่ และเกิดความเข้าใจในพื้นที่ในเรื่องการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่จะใช้เป็นสื่อในการหล่อหลอมให้เยาวชนเกิดสำนึกรักท้องถิ่น

กิจกรรมที่ ๕ การทดลองใช้หลักสูตร

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพ ความถูกต้อง และความเหมาะสมของเนื้อหา เรื่องมัลกุเทศก์ชุมชน ฉบับภาษาอังกฤษ ที่นำไปใช้กับนักเรียน

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยได้ประสานกับโรงเรียนวัดบ้านไร่เพื่อขอนำหลักสูตรไปทดลองใช้ จากนั้นจึงนำร่างหลักสูตรไปให้นักเรียนในโรงเรียนวัดบ้านไร่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๑๔ คน ทดลองเรียน

๓) ระยะเวลาดำเนินการ เดือนมีนาคม–เดือนเมษายน ๒๕๕๐

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ คณะผู้วิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย นักเรียนในโรงเรียนวัดบ้านไร่ ตำบลบ้านแหวน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๑๔ คน

ภาพที่ ๓.๔ การทดลองใช้หลักสูตร

๕) สถานที่ โรงเรียนวัดบ้านไร่ ตำบลบ้านแหวน

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม พบว่านักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง (๕๑ - ๖๘ %) เนื่องจากมีคำศัพท์ และประโยคที่นักเรียนยังไม่เข้าใจอยู่บ้าง นักเรียนไม่ค่อยกล้าแสดงออกและยังไม่มีความเชื่อมั่นในการพูดภาษาอังกฤษกับคนแปลกหน้า ส่วนด้านเอกสารประกอบการสอนพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อภาพ ขนาดตัวอักษร กิจกรรม การเรียนการสอน และความรู้ที่ได้จากท้องถิ่นเป็นภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับมาก

กิจกรรมที่ ๖ การคืนความรู้สู่ชุมชน

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่แนวคิดในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การตรวจสอบความรู้ของชุมชน และการสร้างความเข้าใจในพื้นที่ในเรื่องการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ที่ชุมชนจะสามารถมีส่วนร่วมร่วมกับโรงเรียนได้ตลอดเวลา ตลอดจนเป็นการมอบหลักสูตรมัลติมีเดียให้ชุมชนให้กับโรงเรียนเพื่อใช้เป็นสื่อในการหล่อหลอมให้เยาวชนเกิดสำนึกรักท้องถิ่น

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม ได้แก่การนำหนังสือหลักสูตรมัลติมีเดียไปจัดแสดงนิทรรศการ ร่วมกับหลักสูตรอื่นๆและเชิญผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาร่วมเสวนา และสอบถามความเห็นของชุมชนด้วยการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนด

๓) ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่าง วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๐

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ นักเรียน และครูของโรงเรียนต่างๆในตำบลบ้านแหวน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษา สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม และชมการแสดงนิทรรศการ

ภาพที่ ๓.๕ การคืนความรู้สู่ชุมชน

๕) สถานที่ ได้แก่ ที่ศูนย์แสดงไม้แกะสลัก ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม คือ ผู้คนในชุมชนมีความภาคภูมิใจที่เรื่องราวของตำบลบ้านแหวนได้ถูกถ่ายทอดให้นักเรียนได้เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นในบทเรียนภาษาอังกฤษที่มีตัวละครเป็นบุคคลที่มีอยู่จริงในตำบลบ้านแหวน นอกจากนี้ยังเป็นตัวกระตุ้นต่อนักเรียนมีแรง จูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ สำหรับคุณครูในโรงเรียนก็มองเห็นช่องทางในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในเรื่องอื่นๆ ต่อไป อันจะส่งผลให้ภูมิปัญญาของท้องถิ่นได้รับการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งตรงกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

๔.๒ หลักสูตรการแกะสลักพระไม้

กิจกรรมที่ ๑ การศึกษาพื้นที่

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาพื้นที่ตำบลบ้านแหวนเพื่อให้เกิดความเข้าใจในบริบทของพื้นที่ และเพื่อค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการเผยแพร่แนวคิดในการจัดทำหลักสูตรการแกะสลักพระไม้ โดยคณะผู้วิจัยได้ประสานกับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนในการดำเนินกิจกรรม

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม คณะผู้วิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย คณะกรรมการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนที่ได้รับมอบหมายในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม ร่วมกันสำรวจแหล่งความรู้ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการร่วมกันพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

๓) ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่าง เดือนธันวาคม ๒๕๔๘

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ คณะผู้วิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย คณะกรรมการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนที่ได้รับมอบหมาย และบุคคลที่อยู่ในแหล่งความรู้

ภาพที่ ๓.๖ การศึกษาพื้นที่เชิงลึก

๕) สถานที่ พื้นที่ในตำบลบ้านแหวน จำนวน ๑๓ หมู่บ้าน

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม ได้ทราบถึงแหล่งความรู้ในชุมชน และความเป็นไปได้ในการร่วมกันพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

กิจกรรมที่ ๒ การจัดเวทีชุมชน

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่แนวคิดในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และค้นหาภูมิปัญญาจากการนำเสนอของผู้เข้าร่วมเวที รวมถึงเป็นการศึกษาความต้องการของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของชุมชน และค้นหาผู้ช่วยนักวิจัยในชุมชนเพื่อจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม คือ การจัดเวทีสำรวจความรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการ F.S.C. (Future Search Conference = การสร้างอนาคตร่วมกัน) โดยคณะผู้วิจัยได้เชิญผู้นำและตัวแทนจากหมู่บ้านต่าง ๆ จำนวน ๑๓ หมู่บ้านๆ ละ ๕ คน รวม ๖๕ คนมาร่วมเวที

ภาพที่ ๓.๓ การจัดเวทีชุมชน

๓) ระยะเวลาดำเนินการ วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๔๘

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม คณะผู้วิจัยได้เชิญตัวแทนจากหมู่บ้านต่างๆ จำนวน ๑๓ หมู่บ้าน ๆ ละ ๕ คน รวม ๖๕ คน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนจำนวนหนึ่ง โดยมีนายสมบูรณ์ รอบรู้ อดีตนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนเป็นผู้ดำเนินการในเวที

๕) สถานที่ จัดเวที ณ วัดศรีบุญเรือง หมู่ ๔ ตำบลบ้านแหวน

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินเวที พบว่า มีองค์ความรู้มากมายที่ชุมชนต้องการให้จัดทำเป็นหลักสูตรหรือบันทึกไว้เพื่อป้องกันการสูญหายไปจากชุมชน และประชาชนในเวทีมีความ

ต้องการให้บรรจุไว้ในหลักสูตรของโรงเรียนด้วย โดยประชาชนยินดีให้ความร่วมมือในการจัดทำหลักสูตร และถ่ายทอดความรู้ นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนในการอำนวยความสะดวกในการศึกษาพื้นที่ และการจัดเวทีอีกด้วย

กิจกรรมที่ ๓ การจัดทำร่างหลักสูตร

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำร่างเนื้อหาของหลักสูตรการแกะสลักพระไม้ และศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการศึกษา

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม การจัดทำเนื้อหาของหลักสูตรการแกะสลักพระไม้ นั้นไม่สามารถนำไปสอนในโรงเรียนได้ เนื่องจากการแกะสลักพระขนาด ๑๕ นิ้ว เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ระยะเวลานาน ประกอบกับนักเรียนของตำบลบ้านแหวนเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษา แต่ชุมชนมีความเห็นว่าภูมิปัญญาด้านการแกะสลักไม้เป็นอาชีพของชาวตำบลบ้านแหวน ควรจะได้มีการถ่ายทอด และบันทึกไว้ให้คงอยู่คู่กับตำบลบ้านแหวน จึงจัดทำเนื้อหาของหลักสูตรในรูปแบบของการถอดความรู้จากครูภูมิปัญญา โดยนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษา เป็นผู้ถอดความรู้ จากนั้นจึงนำเนื้อหาของหลักสูตร ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านแกะสลักไม้วิพากษ์ และจัดทำเป็นหลักสูตรระยะสั้นให้แก่ผู้สนใจที่จะยึดเป็นอาชีพต่อไป

ภาพที่ ๓.๘ การถอดความรู้เพื่อจัดทำร่างหลักสูตร

๓) ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่าง เดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม ๒๕๕๘

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษา จำนวน ๓ คน ครูภูมิปัญญาด้านแกะสลักพระไม้ จำนวน ๒ คน นักวิจัย และผู้ช่วยนักวิจัย

๕) สถานที่ กลุ่มแกะสลักพระไม้ หมู่ ๔ บ้านช่างคำ ตำบลบ้านแหวน อ.หางดง

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม ได้การมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดภูมิปัญญาของท้องถิ่นจากครูภูมิปัญญาฐานศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และร่างเนื้อหาของหลักสูตรการแกะสลักพระไม้ขนาด ๑๖ นิ้ว จำนวน ๑ ฉบับ และเกิดการถ่ายทอดความรู้ และ เผยแพร่ความรู้ของชุมชนสู่สถาบันการศึกษา

กิจกรรมที่ ๔ การวิพากษ์หลักสูตร

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการแกะสลักพระไม้ ขนาด ๑๕ นิ้ว เพื่อใช้เป็นหลักสูตรระยะสั้นให้กับผู้สนใจใน ตำบลบ้านแหวน และท้องถิ่นอื่นๆที่สนใจ

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรมการวิพากษ์หลักสูตรครั้งนี้ผู้วิจัย ได้เชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแกะสลักไม้ จำนวน ๑๕ คน มาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่ออกมาเป็นภาพลายเส้น พบว่าครูภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความพึงพอใจในรายละเอียดและความถูกต้องของขั้นตอนการแกะสลัก และยินดีเป็นครูผู้สอนตามหลักสูตรให้ด้วย

๓) ระยะเวลาดำเนินการ วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๘

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแกะสลักไม้ จำนวน ๑๕ คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นจากมหาวิทยาลัยราชภัฏจำนวน ๒ ท่าน

๕) สถานที่ ห้องประชุมสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน

ภาพที่ ๓.๕ การวิพากษ์หลักสูตร

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม คือ ได้หลักสูตรเรื่อง การแกะสลักพระไม้ ขนาด ๑๕ นิ้ว จำนวน ๑ ฉบับ เพื่อใช้ประกอบการสอนอาชีพเสริมให้กับผู้สนใจของตำบลบ้านแหวน

อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ และผู้สนใจอื่นๆ นอกจากนี้ยังเกิดความเข้าใจในพื้นที่ในเรื่องการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่จะใช้เป็นสื่อในการหล่อหลอมให้เยาวชนเกิดสำนึกรักท้องถิ่น

กิจกรรมที่ ๕ การทดลองใช้หลักสูตร

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพ ความถูกต้อง และความเหมาะสมของเนื้อหาเอกสารประกอบการสอน เรื่อง การแกะสลักพระไม้ พระนั่ง ๑๖ นิ้ว

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยได้ประสานกับโรงเรียนในตำบลบ้านแหวนเพื่อนำหลักสูตรไปทดลองใช้ แต่พบว่า การแกะสลักไม้ซึ่งเป็นอาชีพหลักของชุมชน และชุมชนต้องการอนุรักษ์ไว้ ไม่สามารถ นำไปสอนในโรงเรียนได้ เนื่องจากใช้ระยะเวลาเรียนนาน ประกอบกับนักเรียนยังเด็กเกินไปสำหรับอาชีพการแกะสลัก จึงต้องนำไปใช้เป็นหลักสูตรระยะสั้นให้กับผู้สนใจทั่วไป โดยประกาศรับสมัครผู้สนใจเรียนรู้

๓) ระยะเวลาดำเนินการ เดือนสิงหาคม– เดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๙

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ นักวิจัย ผู้ช่วยนักวิจัยครูภูมิปัญญา

๕) สถานที่ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน และบ้านครูภูมิปัญญา

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม พบว่า ไม่มีผู้สนใจเรียนรู้การแกะสลักพระไม้ เนื่องจากต้องใช้ระยะเวลาเรียนนาน และผู้สนใจก็มักจะทำอาชีพนี้อยู่แล้ว และได้มีการถ่ายทอดความรู้ตามวิถีชีวิตเดิม แต่ยังคงมีความต้องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาในรูปแบบเอกสาร และพึงพอใจในระดับมาก ที่มีเอกสารดังกล่าว ดังนั้นร่างหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรจึงมอบให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน และครูภูมิปัญญาไว้ใช้สอน เป็นแนวทางในการบันทึกความรู้ภูมิปัญญา และเพื่อปรับปรุงเทคนิคต่าง ๆ ในโอกาสต่อไป

กิจกรรมที่ ๖ การคืนความรู้สู่ชุมชน

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลของการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และสร้างความเข้าใจในพื้นที่ในเรื่องการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่จะใช้เป็นสื่อ ในการหล่อหลอมให้บุตรหลานเยาวชน เกิดสำนึกรักท้องถิ่น และยังเป็นการสร้างความรู้ความตระหนักในเรื่องความเป็นตัวตนของท้องถิ่น และเกิดสำนึกในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรอนุรักษ์ไว้ อันจะส่งผลต่อการประกอบอาชีพ และการร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาของชุมชนต่อไปอย่างยั่งยืน

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ การจัดเชิญประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตร และผู้สนใจในตำบลบ้านแหวนเข้าร่วมเวที เพื่อให้เกิดการรับรู้ การเรียนรู้ ความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของท้องถิ่น และวิพากษ์หลักสูตรในความคิดเห็นของประชาชน

๓) ระยะเวลาดำเนินการ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๕

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน ราษฎรภูมิปัญญา ประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตร และผู้สนใจในตำบลบ้านแหวน

๕) สถานที่ วัดทำบุญเรือง ตำบลบ้านแหวน อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม คือ ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง เกิดการเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนความรู้ของราษฎรภูมิปัญญาในการนำความรู้ในการแกะสลักพระไม้ไปปรับใช้กับงานของตนในชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพ และที่สำคัญคือ ชุมชนเกิดแนวคิดและความรู้สึกในการที่จะมีส่วนร่วมในการที่จะหล่อหลอมเยาวชนให้สนใจเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน และเกิดความเข้าใจที่จะร่วมมือในการจัดการศึกษาของท้องถิ่นเพิ่มขึ้น

๔.๓ หลักสูตรดนตรีพื้นเมืองของชุมชน

กิจกรรมที่ ๑ การศึกษาพื้นที่

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาพื้นที่ตำบลบ้านแหวนให้เกิดความเข้าใจในบริบทของพื้นที่ และเพื่อค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการเผยแพร่แนวคิดในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โดยคณะผู้วิจัยได้ประสานกับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนเพื่อดำเนินกิจกรรม

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม คณะผู้วิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย คณะกรรมการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมวิจัยได้ ร่วมกันสำรวจแหล่งความรู้ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการร่วมกันพัฒนาหลักสูตรดนตรีพื้นเมืองของชุมชน

ภาพที่ ๓.๑๐ การศึกษาพื้นที่เรื่องดนตรี

๓) ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่าง เดือนธันวาคม ๒๕๕๘

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ คณะผู้วิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย คณะกรรมการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนที่ได้รับมอบหมาย และบุคคลที่อยู่ในแหล่งความรู้ทั้ง ๑๓ หมู่บ้าน

๕) สถานที่ พื้นที่ในตำบลบ้านแหวน จำนวน ๑๓ หมู่บ้าน

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม ได้ทราบถึงแหล่งความรู้ในชุมชน และความเป็นไปได้ในการร่วมกันพัฒนาหลักสูตรดนตรีพื้นเมืองของชุมชน

กิจกรรมที่ ๒ การจัดเวทีชุมชน

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่แนวคิดในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และค้นหาภูมิปัญญาจากการนำเสนอของผู้เข้าร่วมเวที รวมถึงเป็นการศึกษาความต้องการของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรดนตรีพื้นเมืองของชุมชน

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม คือ การจัดเวทีสำรวจความรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการ F.S.C. (Future Search Conference = การสร้างอนาคตร่วมกัน) โดยคณะผู้วิจัยได้เชิญผู้นำและตัวแทนจากหมู่บ้านต่าง ๆ จำนวน ๑๓ หมู่บ้าน ๆ ละ ๕ คน รวม ๖๕ คนมาร่วมเวที

๓) ระยะเวลาดำเนินการ วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๘

ภาพที่ ๓.๑๑ การจัดเวทีชุมชน

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม คณะผู้วิจัยได้เชิญตัวแทนจากหมู่บ้านต่าง ๆ จำนวน ๑๓ หมู่บ้าน ๆ ละ ๕ คน รวม ๖๕ คน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนจำนวนหนึ่ง โดยมีนายสมบุรณ์ รอบรู้ อดีตนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนเป็นผู้ดำเนินการในเวที

๕) สถานที่ จัดเวที ณ วัดศรีบุญเรือง หมู่ ๔ ตำบลบ้านแหวน

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินเวทีสำรวจความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่ามีข้อมูลองค์ความรู้มากมายที่ชุมชนต้องการให้จัดทำเป็นหลักสูตรหรือบันทึกไว้เพื่อป้องกันการสูญหายไปจากชุมชน และมีความต้องการให้จัดทำหลักสูตรดนตรีพื้นเมืองของชุมชนบรรจุไว้ในหลักสูตรของโรงเรียนด้วย

กิจกรรมที่ ๓ การจัดทำหลักสูตร

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำร่างเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่น และ ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการศึกษา

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ การจัดทำหลักสูตรดนตรีพื้นเมือง ๒ หลักสูตรคือ หลักสูตร “สะล้อ” และ หลักสูตร “ซึง” โดยครูภูมิปัญญาในท้องถิ่น จากนั้นนำหลักสูตรดังกล่าวไปทดลองสอนนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒ ในโรงเรียนวัดจอมทอง ซึ่งเป็นโรงเรียนหนึ่งในตำบลบ้านแหวน เพื่อนำผลมาปรับปรุงการจัดทำหลักสูตร

๓) ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่างเดือนมกราคม ถึง เดือนพฤษภาคม ๒๕๕๕

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ครูภูมิปัญญาซึ่งเป็นเพชรราชภัฏ จำนวน ๑ ท่าน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นจำนวน ๑ คน ครูผู้ช่วย จำนวน ๑ คน นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒ โรงเรียนวัดจอมทอง จำนวน ๓๒ คน ผู้บริหาร และคณะครูในโรงเรียน นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนในการให้ยืมเครื่องดนตรีมาใช้ในการเรียนการสอนและร่วมติดตามผลการจัดกิจกรรมอีกด้วย

๕) สถานที่ โรงเรียนวัดจอมทอง ตำบลบ้านแหวน อำเภอลำดอง เชียงใหม่

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม คือ ได้ร่างหลักสูตรดนตรีพื้นเมืองของชุมชนจำนวน ๒ หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตร “สะล้อ” และ หลักสูตร “ซึง” นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน ๓๒ คน ได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีพื้นเมือง

กิจกรรมที่ ๔ การวิพากษ์หลักสูตร

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ตรวจสอบ ประสิทธิภาพของหลักสูตร (ฉบับร่าง) ก่อนการทดลองใช้ และเพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ประสิทธิภาพของหลักสูตรก่อนนำไปใช้

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ การนำหลักสูตรดนตรีฉบับร่างทั้งสองหลักสูตร คือ “สะล้อ” และ “ซึง” ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรี จำนวน ๒ ท่าน และครูภูมิปัญญาในตำบล

บ้านแหวนอีก ๓ ท่าน พิจารณาวิพากษ์ โครงสร้าง และเนื้อหาของหลักสูตร จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการวิพากษ์มาปรับแก้หลักสูตรให้ถูกต้อง และสามารถนำไปใช้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓) ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่างวันที่ ๑๒ – ๒๕ มกราคม ๒๕๕๐

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ครูภูมิปัญญาด้านดนตรี คณะครูโรงเรียนวัดจอมทอง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และ คณะผู้วิจัย

๕) สถานที่ในการวิพากษ์หลักสูตร คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และบ้านอดีต นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน หมู่ ๔ บ้านช่างคำ

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม พบว่า หลักสูตรที่จัดทำโดยครูภูมิปัญญามีความถูกต้อง แต่ต้องมีการปรับการเทียบเคียงดนตรีพื้นเมืองให้เข้ากับเสียงดนตรีสากล เพื่อสะดวกในการนำไปจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อที่จะสามารถนำไปจัดทำเอกสารประกอบการสอนให้นักเรียนนำไปฝึกฝนเองที่บ้านได้ ตลอดจนเพื่อสะดวกต่อการที่ครูผู้สอนท่านอื่นในโรงเรียนจะได้นำไปใช้ประกอบการสอน

กิจกรรมที่ ๕ การทดลองใช้หลักสูตร

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพ ความถูกต้อง และความเหมาะสมของเนื้อหาเอกสารประกอบการสอน เรื่อง ดนตรีพื้นเมือง “สะล้อ” และ “ซึง”

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยได้ประสานกับโรงเรียนในตำบลบ้านแหวนเพื่อขอให้นำหลักสูตรไปทดลองใช้ และ โรงเรียนวัดจอมทอง ตำบลบ้านแหวนซึ่งได้ให้ความร่วมมือมาตั้งแต่ต้นได้ให้นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒ เข้าร่วมการทดลองใช้หลักสูตร

ภาพที่ ๓.๑๒ การสอนดนตรีพื้นเมือง

๓) ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่าง เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๕

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ครูภูมิปัญญาซึ่งเป็นเพชรราชภัฏ จำนวน ๑ ท่าน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นจำนวน ๓ คน ครูผู้ช่วย จำนวน ๑ คน นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒ โรงเรียนวัดจอมทอง จำนวน ๓๒ คน ผู้บริหาร และคณะครูในโรงเรียน นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนในการให้ยืมเครื่องดนตรีมาใช้ในการเรียนการสอนและร่วมติดตามผลการจัดกิจกรรมอีกด้วย

๕) สถานที่ โรงเรียนวัดจอมทอง ตำบลบ้านแหวน อำเภอดงหลวง เชียงใหม่

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม คือ นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน ๓๒ คน ได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีพื้นเมือง ได้แก่ หลักสูตร “สะล้อ” และหลักสูตร “ซึง” โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เมื่อเสร็จสิ้นการเรียนรู้แล้ว พบว่าผลการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก นักเรียนสามารถแสดงดนตรีในที่ชุมชนได้ นักเรียนพึงพอใจวิธีการสอนของครูและพึงพอใจเอกสารประกอบการสอนที่ใช้เป็นหลักในการฝึกซ้อมด้วยตนเองได้เป็นอย่างดี

กิจกรรมที่ ๖ การคืนความรู้สู่ชุมชน

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำความรู้ที่ได้จากกระบวนการวิจัยไปเผยแพร่สร้างความเข้าใจในพื้นที่ในเรื่องการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และเป็นการให้ชุมชนได้ตรวจสอบความรู้ของชุมชน ตลอดจนเป็นการมอบหลักสูตรดนตรีพื้นเมืองให้กับชุมชน เพื่อที่จะได้นำไปใช้เป็นสื่อในการหล่อหลอมให้เยาวชนเกิดสำนึกรักท้องถิ่น

ภาพที่ ๓.๑๓ การแสดงดนตรีพื้นเมือง

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม ได้แก่การนำนักเรียนของโรงเรียนวัดจอมทองที่จบหลักสูตรดนตรีพื้นเมือง ไปแสดงดนตรีพื้นเมืองร่วมกัน ณ วัดจอมทอง ตำบลบ้านแหวน เพื่อให้ชุมชนและครูภูมิปัญญาได้ประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตร โดยการแบบประเมินผล และการสัมภาษณ์

๓) ระยะเวลาดำเนินการ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๕๐

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน ครูภูมิปัญญา คณะครู และนักเรียนโรงเรียนวัดจอมทอง พระภิกษุวัดจอมทองและผู้สนใจ

๕) สถานที่ วัดจอมทอง ตำบลบ้านแหวน

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม คือผู้ร่วมกิจกรรมมีความภาคภูมิใจในผลงานที่เกิดขึ้น และตระหนักถึงความสำคัญในการถ่ายทอดภูมิปัญญาของท้องถิ่นในโรงเรียน เกิดแนวคิดในการร่วมมือร่วมใจกันในการจัดทำเอกสาร หรือการบันทึกความรู้ไว้เพื่อมิให้ความรู้สูญหายไปกับตัวของครูภูมิปัญญาซึ่งส่งผลถึงการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในชุมชนอีกด้วย

๔.๔ หลักสูตรการฟ้อนรำพื้นเมืองของชุมชน

กิจกรรมที่ ๑ การศึกษาพื้นที่

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาพื้นที่ตำบลบ้านแหวนให้เกิดความเข้าใจในบริบทของพื้นที่ และเพื่อค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการเผยแพร่แนวคิดในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โดยคณะผู้วิจัยได้ประสานกับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนเพื่อดำเนินกิจกรรม

ภาพที่ ๓.๑๔ การศึกษาพื้นที่เชิงลึกระดับโรงเรียน

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม คณะผู้วิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย คณะกรรมการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนที่ได้รับมอบหมายให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการวิจัย ได้ร่วมกันสำรวจแหล่งความรู้ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการร่วมกันพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

๓) ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่างเดือนธันวาคม ๒๕๔๘

ภาพที่ ๓.๑๕ นักเรียนในโรงเรียน

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ คณะผู้วิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย คณะกรรมการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนที่ได้รับมอบหมาย และบุคคลที่อยู่ในแหล่งความรู้

๕) สถานที่ พื้นที่ในตำบลบ้านแหวน จำนวน ๑๑ หมู่บ้าน

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม ได้ทราบถึงแหล่งความรู้ในชุมชน และความเป็นไปได้ในการร่วมกันพัฒนาหลักสูตรการป้อนรำพื้นเมืองของชุมชน

กิจกรรมที่ ๒ การจัดเวทีชุมชน

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่แนวคิดในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และค้นหาครุภูมิปัญญาจากการนำเสนอของผู้เข้าร่วมเวที รวมถึงเป็นการศึกษาความต้องการของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการป้อนรำพื้นเมืองของชุมชน

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม คือ การจัดเวทีสำรวจความรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการ F.S.C. (Future Search Conference = การสร้างอนาคตร่วมกัน) โดยคณะผู้วิจัยได้เชิญผู้นำและตัวแทนจากหมู่บ้านต่าง ๆ จำนวน ๑๑ หมู่บ้าน ละ ๕ คน รวม ๖๕ คนมาร่วมเวทีเพื่อค้นหาครุภูมิปัญญา และผู้ช่วยนักวิจัยในท้องถิ่น

๓) ระยะเวลาดำเนินการ วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๔๘

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม คณะผู้วิจัยได้เชิญตัวแทนจากหมู่บ้านต่าง ๆ จำนวน ๑๓ หมู่บ้าน หมู่บ้านละ ๕ คน รวม ๖๕ คน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนจำนวนหนึ่ง โดยมี นายสมบุรณ์ รอบรู้ อดีตนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนเป็นผู้ ดำเนินการในเวที

๕) สถานที่ จัดเวที ณ วัดศรีบุญเรือง หมู่ ๔ ตำบลบ้านแหวน

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินเวทีสำรวจความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่าในชุมชนมี องค์ความรู้ด้านการฟ้อนรำพื้นเมืองของชุมชน ที่ชุมชนต้องการให้จัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น หรือ บันทึกไว้เพื่อป้องกันการสูญหายไปจากชุมชน และ ชุมชนมีความต้องการให้บรรจุไว้ในหลักสูตร ของโรงเรียนด้วย อย่างไรก็ตามพบว่าผู้ที่เป็นครูภูมิปัญญาด้านการฟ้อนรำที่ผู้เข้าร่วมเวทีกล่าวถึง ไม่อยู่ในที่ประชุม และมีเหตุผลบางประการที่ไม่สามารถอยู่ในชุมชนได้ตลอดเวลา จึงทำให้ผู้วิจัย ต้องศึกษาพื้นที่เชิงลึกเพื่อหาข้อมูลต่อไป

กิจกรรมที่ ๓ การจัดทำหลักสูตร

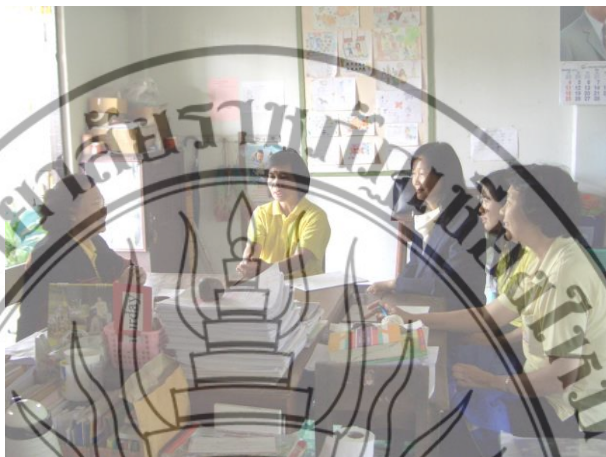
๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อจัดทำร่างเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่น และศึกษา กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการศึกษาด้านการฟ้อนรำ

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม ได้แก่การติดตามครูภูมิปัญญาด้านการฟ้อนรำพื้นเมือง เพื่อประสานการถอดความรู้และการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนในโรงเรียนบ้านแหวน แต่พบว่า ครูภูมิปัญญาด้านการฟ้อนรำมีการกิจสำคัญที่ทำให้ไม่สามารถอยู่ในพื้นที่ในช่วงเวลาการดำเนินการ วิจัย คณะผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสืบค้นความรู้ด้านการฟ้อนรำในโรงเรียนทั้ง ๔ แห่ง พบว่ามี ครูผู้สอนฟ้อนรำในชั่วโมงพัฒนาผู้เรียนจำนวนน้อย ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละโรงเรียนมีกิจกรรมหลัก ของ โรงเรียนตามความสนใจ และตามโครงการที่ต้องสนองตอบภารกิจด้านการบริหารที่ต่างกัน ออกไปจึงมีการนำชั่วโมงพัฒนาผู้เรียนดังกล่าวไปทำกิจกรรมตามนโยบายของโรงเรียน คณะผู้วิจัย จึงได้ปรึกษากับคณะครู โรงเรียนวัดจอมทอง ซึ่งมีส่วนร่วมในการทดลองใช้หลักสูตรดนตรี พื้นเมืองของชุมชน โดยคณะผู้วิจัยและครูในโรงเรียนมีความเห็นพ้องกันว่า “เมื่อมีดนตรีแล้วก็ต้อง มีฟ้อนด้วยจึงจะครบ” และหากมีงานบุญกุศลต่าง ๆ ของชุมชน โรงเรียนจะได้นำการแสดงของ โรงเรียนไปร่วมกิจกรรมด้วย พายัพสุตคุณครูจิราลักษณ์ จันทร์แก้ว จึงอาสาที่จะถ่ายทอดภูมิปัญญา ด้านการฟ้อนหรือรำไทย ซึ่งในอดีตวัฒนธรรมหรือรำไทยได้แผ่มาถึงส่วนหนึ่งของตำบลบ้านแหวน ซึ่งมีพื้นที่ติดกับจังหวัดลำพูน จากนั้นจึงจัดทำร่างเนื้อหาการฟ้อนหรือรำไทย วิพากษ์หลักสูตรโดย นำไปศึกษาเทียบเคียงกับหลักสูตรการฟ้อนหรือรำไทยของจังหวัดลำพูน และนำไปทดลองสอน นักเรียนหญิง ระดับช่วงชั้นที่ ๒ เพื่อนำผลที่ได้มาปรับโครงสร้าง และเนื้อหาของหลักสูตรต่อไป

๓) ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่างตุลาคม ๒๕๔๕ ถึง เดือนมกราคม ๒๕๕๐

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ นักเรียนหญิงโรงเรียนวัดจอมทองจำนวน ๑๕ คน
คณะครูโรงเรียนวัดจอมทอง จำนวน ๖ คน นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย จำนวน ๒ คน

๕) สถานที่ โรงเรียนวัดจอมทอง ตำบลบ้านแหวน อำเภอดง

ภาพที่ ๑.๑๖ การประชุมจัดทำร่างหลักสูตร

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ แผนการสอนพื่อนหรือญไชย

จำนวน ๒๐ ชั่วโมง ร่างเนื้อหาหลักสูตรการสอนพื่อนหรือญไชย ๑ ฉบับ นักเรียนหญิงระดับ ช่วงชั้นที่ ๒ ของโรงเรียนวัดจอมทองได้รับการถ่ายทอดศิลปะการพื่อนรำ และสามารถนำไปแสดงในงานต่าง ๆ ของชุมชน และนอกพื้นที่ของชุมชนได้เป็นอย่างดี ผลพลอยได้จากการนำนักเรียนที่มีปัญหาพิเศษด้านสติปัญญา และปัญหาด้านครอบครัวมาร่วมรับการถ่ายทอดศิลปะการพื่อนรำ พบว่านักเรียนดังกล่าวสามารถจดจำท่ารำ และสามารถร่วมการแสดงได้เป็นอย่างดี มีความอดทน มีความภาคภูมิใจเพิ่มปมเด่น และมีสมาธิในการทำกิจกรรมเพิ่มขึ้น

กิจกรรมที่ ๕ การวิพากษ์หลักสูตร

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องในการจัดทำหลักสูตรการสอนพื่อนหรือญไชย และหาประสิทธิภาพในการนำไปถ่ายทอดแก่เยาวชน สร้างความเข้าใจในพื้นที่ในเรื่องการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่จะใช้เป็นที่ในการหล่อหลอมให้เยาวชนเกิดสำนึกรักท้องถิ่น

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ การนำร่างเนื้อหาหลักสูตรการสอนพื่อนหรือญไชยไปศึกษาเปรียบเทียบกับหลักสูตรการพื่อนหรือญไชย ของจังหวัดลำพูน และนำร่างหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพื่อนรำ และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ตรวจสอบตามหลักวิชาการ

๓) ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่างวันที่ ๑๓ - ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๐

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพ็อนรำ จำนวน ๒ คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น จำนวน ๒ คน ผู้บริหาร และคณะครู โรงเรียนวัดจอมทอง จำนวน ๔ คน

๕) สถานที่ ได้แก่ โรงเรียนวัดจอมทอง ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ และสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม ได้หลักสูตรการพ็อนหรือญไชยฉบับสมบูรณ์ของโรงเรียนจอมทอง ชุมชนบ้านแหวน และจากการวิพากษ์หลักสูตรพบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าการพ็อนหรือญไชยมิใช่ภูมิความรู้ของชุมชนบ้านแหวนโดยตรง แต่มีการถ่ายทอดมาจากจังหวัดลำพูนซึ่งมีพื้นที่ติดกัน และการพ็อนนี้ได้มีการนำมาผสมผสานปรับให้เข้ากับผู้เรียนระดับประถมศึกษา ดังนั้นการจัดทำหลักสูตรการพ็อนพื้นเมืองของชุมชนบ้านแหวนอาจนำวัฒนธรรมของผู้คนที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกันมาถ่ายทอดเป็นความรู้ และสร้างเครือข่ายเพื่อก่อให้เกิดการยอมรับ การชื่นชมซึ่งกันและกันในสังคมได้ สำหรับตัวร่างหลักสูตร พบว่ามีความเหมาะสมดี

กิจกรรมที่ ๕ การทดลองใช้หลักสูตร

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพ ความถูกต้อง และความเหมาะสมของเนื้อหาเอกสารประกอบการสอน เรื่อง การพ็อนหรือญไชย

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยได้ประสานกับโรงเรียนวัดจอมทอง ตำบลบ้านแหวนซึ่งได้ให้ความร่วมมือมาตั้งแต่ต้นได้ให้นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒ เข้าร่วมการทดลองใช้หลักสูตรดนตรี และเป็นผู้เริ่มในการสอนพ็อนหรือญไชยเพื่อประกอบการแสดงดนตรีพื้นเมือง โดยกำหนดให้นักเรียนหญิงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๔ เรียนในชั่วโมงพัฒนาผู้เรียน

๓) ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่าง เดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๙ ถึง มีนาคม ๒๕๕๐

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ครูภูมิปัญญา ๑ ท่าน ครูผู้ช่วย จำนวน ๑ คน นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๔ โรงเรียนวัดจอมทอง จำนวน ๑๕ คน ผู้บริหาร และคณะครูในโรงเรียน นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการให้งบประมาณมาใช้ในการตัดชุดพ็อนรำและร่วมติดตามผลการจัดกิจกรรมอีกด้วย

๕) สถานที่ โรงเรียนวัดจอมทอง ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง เชียงใหม่

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม คือ นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน ๑๕ คน ได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านการพ็อนหรือญไชย โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เมื่อเสร็จสิ้นการเรียนแล้ว พบว่าผลการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับ ดีมาก นักเรียนสามารถแสดงการพ็อนรำในที่ชุมชนได้เป็นอย่างดี เป็นที่ชื่นชมของชุมชน นักเรียนพึงพอใจวิธีการ

สอนของครู และพึงพอใจเอกสารประกอบการสอนที่ใช้เป็นหลักในการฝึกซ้อมด้วยตนเองได้เป็นอย่างดี ผู้ปกครองมีความภาคภูมิใจที่บุตรหลานได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านการฟ้อนรำอยู่ในระดับมาก และมีความเชื่อว่านักเรียนจะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ เนื่องจากในจังหวัดเชียงใหม่มีการจัดอาหารแบบขันโตกให้นักท่องเที่ยวได้มีประสบการณ์ในการกินอาหารภาคเหนือ และมีการจัดการแสดงการฟ้อนรำประกอบการรับประทานอาหารแบบขันโตกด้วย โดยผู้แสดงส่วนใหญ่เป็นนักเรียนนักศึกษา

กิจกรรมที่ ๖ การคืนความรู้สู่ชุมชน

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่แนวคิดในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การตรวจสอบความรู้ของชุมชน และการสร้างความเข้าใจในพื้นที่ในเรื่องการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ที่ชุมชนจะสามารถมีส่วนร่วมกับโรงเรียนได้ตลอดเวลา ตลอดจนเป็นการมอบหลักสูตรฟ้อนรำหรือภูมิปัญญาให้กับชุมชนเพื่อใช้เป็นสื่อในการหล่อหลอมให้เยาวชนเกิดสำนึกรักท้องถิ่น

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม ได้แก่การนำนักเรียนไปแสดงการฟ้อนรำในสถานที่ต่าง ๆ ในอำเภอหางดง เพื่อร่วมกิจกรรมต่างๆของชุมชน และสอบถามความเห็นของชุมชนด้วยการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนด

๓) ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่าง เดือนธันวาคม ๒๕๕๕ – กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ นักเรียนของโรงเรียนต่างๆในตำบลบ้านแหวนและประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม และชมการฟ้อนรำ

๕) สถานที่ ได้แก่ สถานที่ราชการในตำบลบ้านแหวน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และชุมชนต่าง ๆ ในอำเภอหางดง

ภาพที่ ๓.๑๓ การแสดงฟ้อนหรือภูมิปัญญา

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม คือ ผู้ปกครองนักเรียนที่เรียนฟ้อนรำมีความภาคภูมิใจที่นักเรียนได้เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น และสามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสม ส่วนชุมชน และโรงเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของคุณครูจิราลักษณ์ จันทร์แก้ว นอกจากนี้ยังเกิดแรงกระตุ้นให้นักเรียนกลุ่มอื่นอยากมีความสามารถในการฟ้อนรำ อันจะส่งผลต่อการรับการถ่ายทอดความรู้ของครูภูมิปัญญาอีกด้วย

๔.๕ หลักสูตรการเดินเส้นตกแต่งผลิตภัณฑ์

กิจกรรมที่ ๑ การศึกษาพื้นที่

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาพื้นที่ตำบลบ้านแหวนให้เกิดความเข้าใจในบริบทของพื้นที่ และเพื่อค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการเผยแพร่แนวคิดในการจัดทำหลักสูตรการเดินเส้นตกแต่งผลิตภัณฑ์ โดยคณะผู้วิจัยได้ประสานกับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน เพื่อดำเนินกิจกรรมการศึกษาพื้นที่เบื้องต้น

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม คณะผู้วิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย คณะกรรมการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมวิจัย เรื่องหลักสูตรท้องถิ่น ได้ร่วมกันสำรวจแหล่งความรู้เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการร่วมกันพัฒนาหลัก สูตรการเดินเส้นตกแต่งผลิตภัณฑ์ โดยการศึกษาจากเวที และการศึกษาพื้นที่เชิงลึก

๓) ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่าง เดือนพฤศจิกายน - เดือนธันวาคม ๒๕๕๘

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ คณะผู้วิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย คณะกรรมการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนที่ได้รับมอบหมายหน้าที่และบุคคลที่อยู่ในแหล่งความรู้จำนวน ๑๓ หมู่บ้าน

ภาพที่ ๓.๑๘ การศึกษาพื้นที่เชิงลึก

๕) สถานที่ พื้นที่ในตำบลบ้านแหวน จำนวน ๑๓ หมู่บ้าน

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม ได้ทราบถึงแหล่งความรู้ในชุมชน เรื่องการเดินทาง ตกแต่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นอาชีพหลักของหลายหมู่บ้าน และพบความเป็นไปได้ในการร่วมกับชุมชน พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านอาชีพ

กิจกรรมที่ ๒ การจัดเวทีชุมชน

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่แนวคิดในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และ ค้นหาภูมิปัญญาจากการนำเสนอของผู้เข้าร่วมเวที รวมถึงเป็นการศึกษาความต้องการของชุมชน ในการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม คือ การจัดเวทีสำรวจความรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ กระบวนการ F.S.C. (Future Search Conference = การสร้างอนาคตร่วมกัน) โดยคณะผู้วิจัย ได้เชิญผู้นำและตัวแทนจากหมู่บ้านต่างๆ จำนวน ๑๓ หมู่บ้าน ละ ๑ คน รวม ๑๓ คน และ คณะกรรมการหมู่บ้านซึ่งมี กำนันอินแก้ว นันทะวงศ์ กำนันตำบลบ้านแหวนเป็นประธาน มาร่วมเวที เพื่อทบทวนการค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ต้องการจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น เพิ่มเติมอีกครั้ง

ภาพที่ ๓.๑๕ การศึกษาพื้นที่จากเวทีชุมชน

๓) ระยะเวลาดำเนินการ วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๕

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม คณะผู้วิจัยได้เชิญตัวแทนจากหมู่บ้านต่าง ๆ จำนวน ๑๓ หมู่บ้าน ละ ๑ คน รวม ๑๓ คน คณะกรรมการหมู่บ้านจำนวน ๕ คน สมาชิกองค์การบริหาร ส่วนตำบล จำนวน ๒ คน โดยมีกำนันอินแก้ว นันทะวงศ์ กำนันตำบลบ้านแหวนเป็นประธาน

๕) สถานที่ จัดเวที ณ ที่ทำการกำนันตำบลบ้านแหวน หมู่ ๘ บ้านต้นเหือด

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินการจัดเวทีสำรวจความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า มีองค์ความรู้ที่ผู้ร่วมเวทีต้องการให้จัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น หรือบันทึกไว้เพื่อป้องกันการสูญหาย ไปจากชุมชน และผู้ร่วมเวทีมีความต้องการที่จะให้จัดทำเป็นหลักสูตรระยะสั้น เพื่อถ่ายทอดให้กับเยาวชน และผู้สนใจนำไปประกอบอาชีพหรือเป็นอาชีพเสริมในชุมชนเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ และหากมีความเป็นไปได้ ผู้ร่วมเวทีมีความต้องการที่จะให้บรรจุความรู้ด้านเดินเส้น ตกแต่งผลิตภัณฑ์ไว้ในหลักสูตรของโรงเรียนด้วยเพราะจะเป็นการส่งเสริมอาชีพให้กับเยาวชน

กิจกรรมที่ ๓ การจัดทำร่างหลักสูตร

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อจัดทำร่างเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่น และศึกษาระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพให้กับเยาวชน

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม การจัดทำร่างหลักสูตรการเดินเส้นตกแต่งผลิตภัณฑ์ในครั้งนี้ เป็นการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้านการอาชีพ โดยรับสมัครนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ที่สนใจการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพเสริม ให้ไปถอดความรู้ด้านการเดินเส้นตกแต่งผลิตภัณฑ์ในชุมชนบ้านแหวน แล้วนำความรู้ที่ได้มาสรุปเป็นเนื้อหาของหลักสูตรการเดินเส้นตกแต่งผลิตภัณฑ์ จากนั้นจึงนำเนื้อหาที่ได้ไปจัดทำเป็นร่างหลักสูตรบนเว็บไซต์ (Web Site) แล้วนำไปให้ครูภูมิปัญญาด้านการเดินเส้นตกแต่งผลิตภัณฑ์ของบ้านแหวนวิทยานิเทศและขั้นตอนต่าง ๆ จากนั้นจึงนำเว็บไซต์ (Web Site) ดังกล่าวไปให้กลุ่มเยาวชนในชุมชนบ้านแหวน และในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ศึกษา จากนั้นจึงนำไปทดลองสอน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนวัดบ้านไร่ ตำบลบ้านแหวน แล้วจึงนำผลจากการทดลองสอนมาปรับปรุงเป็นหลักสูตรฉบับสมบูรณ์

ภาพที่ ๓.๒๐ การถอดความรู้เพื่อจัดทำร่างหลักสูตร

๓) ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่างเดือน ธันวาคม ๒๕๔๕ – เมษายน ๒๕๕๐

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ครูภูมิปัญญาด้านการเดินเส้นตดแต่งผลิตภัณฑ์ จำนวน ๕ คน นักศึกษาวิชาเอกศิลปะ และ วิชาเอกคอมพิวเตอร์ จำนวน ๗ คน กรรมการหมู่บ้าน เยาวชนในตำบลบ้านแหวน จำนวน ๑๕ คน นักเรียนโรงเรียนวัดบ้านไร่ และผู้ช่วยนักวิจัยจำนวน ๒ คน

๕) สถานที่ ได้แก่ ชุมชนบ้านแหวน หมู่ ๘ บ้านต้นเหือด และสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม พบว่าเยาวชนสามารถเรียนรู้และเข้าใจขั้นตอนการเดินเส้นตดแต่งผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตามพบว่าการเรียนรู้จากเว็บไซต์ (Web Site) ไม่สามารถทำให้กลุ่มเยาวชนดังกล่าวมีทักษะและความสามารถในการฝึกหัดการเดินเส้นตดแต่งผลิตภัณฑ์ได้ดี ทั้งนี้เนื่องจากการเดินเส้นเป็นงานทักษะที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ แต่พบว่าการเรียนรู้จาก เว็บไซต์ (Web Site) ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของท้องถิ่น และก่อให้เกิดแรงจูงใจในการที่จะยึดเป็นอาชีพเสริมต่อไป และการทดลองใช้หลักสูตรกับนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านไร่ พบว่านักเรียนสามารถลงมือปฏิบัติได้ มีความสนุกสนาน และต้องการนำไปใช้กับผลิตภัณฑ์อื่นๆ อีก ซึ่งนับว่าการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เกิดผลดีอย่างยิ่งต่อการกระตุ้นให้เยาวชนมีสำนึกรัก และภาคภูมิใจต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น

กิจกรรมที่ ๔ การวิพากษ์หลักสูตร

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและขั้นตอนการเดินเส้นตดแต่งผลิตภัณฑ์ และเป็นการเผยแพร่แนวคิดในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และสร้างความเข้าใจในพื้นที่ในเรื่องการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่จะใช้เป็นสื่อในการหล่อหลอมให้เยาวชนเกิดสำนึกรักท้องถิ่น

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยได้เชิญครูภูมิปัญญาด้านการเดินเส้นของตำบลบ้านแหวน จำนวน ๑๕ คน มาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและขั้นตอนการเดินเส้นตดแต่งผลิตภัณฑ์ และเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรท้องถิ่นจำนวน ๒ คน โดยนำหลักสูตรฉบับสมบูรณ์ซึ่งอยู่ในรูปของเว็บไซต์ (Web site) ไปเปิดให้ดูที่ละขั้นตอนและให้ครูภูมิปัญญาช่วยกันวิพากษ์พบว่าด้านเนื้อหาบางส่วนที่ต้องเพิ่มเติมอีก เช่นการ “ทำเก่า” หรือการทำของใหม่ให้เป็นของเก่า ซึ่งเป็นที่นิยมของผู้ซื้อที่เป็นนักท่องเที่ยว

๓) ระยะเวลาดำเนินการ คือ วันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๐ เวลา ๑๖.๐๐-๒๑.๐๐ น.

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม คือ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเดินเส้นตดแต่งผลิตภัณฑ์ จำนวน ๑๕ คน นักวิจัย และผู้ช่วยนักวิจัย จำนวน ๒ คน และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรท้องถิ่นจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่จำนวน ๒ คน

๕) สถานที่ ณ ที่ทำการกำนันตำบลบ้านแหวน หมู่ ๘ บ้านดั้นเฮือด อำเภอหางดง

ภาพที่ ๓.๒๑ การวิพากษ์หลักสูตร

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม พบว่ามีส่วนที่ต้องเพิ่มเติมในเนื้อหาอีก เช่น การ “ทำเก่า” หรือการทำของใหม่ให้เป็นของเก่า ซึ่งเป็นที่นิยมของผู้ซื้อที่เป็นนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังพบว่าชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดทำหลักสูตรเป็นอย่างดี เนื่องจากการรวมตัวกันของกลุ่มอย่างเหนียวแน่น พึ่งพาอาศัยกันในทุกเรื่อง

กิจกรรมที่ ๕ การทดลองใช้หลักสูตร

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพ ความถูกต้อง และความเหมาะสมของเนื้อหาเอกสารประกอบการสอน เรื่อง การเดินเส้นตดแต่งผลิตภัณฑ์

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยได้ประสานกับโรงเรียนวัดบ้านไร่ ตำบลบ้านแหวน โดยได้ให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เข้าร่วมการทดลองใช้หลักสูตรการเดินเส้นตดแต่งผลิตภัณฑ์ จากนั้นจึงให้ ผู้ช่วยนักวิจัยซึ่งเป็นผู้ถอดความรู้เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน

๓) ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่าง เดือนเมษายน ๒๕๕๐

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ครูภูมิปัญญา ๑ ท่าน ครูผู้ช่วย จำนวน ๑ คน นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนวัดบ้านไร่ จำนวน ๑๕ คน ผู้บริหาร และคณะครูในโรงเรียนเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน ๑ หมู่เรียน นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยจำนวน ๒ คน

๕) สถานที่ โรงเรียนวัดบ้านไร่ ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง เชียงใหม่

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม พบว่า เยาวชนสามารถเรียนรู้และเข้าใจขั้นตอนการเดินเส้นตกแต่งผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตามพบว่าการเรียนรู้จากเว็บไซต์ (Web Site) ไม่สามารถทำให้กลุ่มเยาวชนดังกล่าวมีทักษะและความสามารถในการฝึกหัดการเดินเส้นตกแต่งผลิตภัณฑ์ได้ดี ทั้งนี้เนื่องจากการเดินเส้นเป็นงานทักษะที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ แต่พบว่าการเรียนรู้จากเว็บไซต์ (Web Site) ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของท้องถิ่น และก่อให้เกิดแรงจูงใจในการที่จะยึดเป็นอาชีพเสริมต่อไปและการทดลองใช้หลักสูตรกับนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านไร่ พบว่านักเรียนสามารถลงมือปฏิบัติได้ในระดับดี มีความสนุกสนาน และต้องการนำไปใช้กับผลิตภัณฑ์อื่น ๆ อีก ซึ่งนับว่าการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เกิดผลดีอย่างยิ่งต่อการกระตุ้นให้เยาวชนมีสำนึกรักและภาคภูมิใจต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้นักเรียนพึงพอใจวิธีการสอนของครู และพึงพอใจเอกสารประกอบการสอนที่ใช้เป็นหลักในการฝึกซ้อมด้วยตนเองได้เป็นอย่างดี ผู้ปกครองมีความภาคภูมิใจที่บุตรหลานได้รับการถ่ายทอดความรู้ และมีความเชื่อว่านักเรียนจะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนได้

กิจกรรมที่ ๖ การคืนความรู้สู่ชุมชน

๑) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลของการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และสร้างความเข้าใจในพื้นที่ในเรื่องการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่ชุมชนใช้เป็นสื่อในการหล่อหลอมให้บุตรหลาน เยาวชนให้เกิดสำนึกรักท้องถิ่นและยังเป็นการสร้างความตระหนักในเรื่องความเป็นตัวตนของท้องถิ่น และเกิดสำนึกในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรอนุรักษ์ไว้ นอกจากนี้ยังเป็นการส่งมอบความรู้ที่มีการบันทึกไว้อย่างเป็นระบบให้กับชุมชน

๒) วิธีการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ การจัดเชิญประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตร และผู้สนใจในตำบลบ้านแหวนเข้าร่วมเวที เพื่อให้เกิดการรับรู้ การเรียนรู้ความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของท้องถิ่น และวิพากษ์หลักสูตรในความคิดเห็นของประชาชนในวงกว้าง

๓) ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่าง วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๐

๔) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน ประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตร ครูภูมิปัญญา และผู้สนใจในตำบลบ้านแหวน

๕) สถานที่ ณ ศูนย์แสดงไม้แกะสลักขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ ๓. ๒๒ รับฟังการคืนความรู้สู่ชุมชน

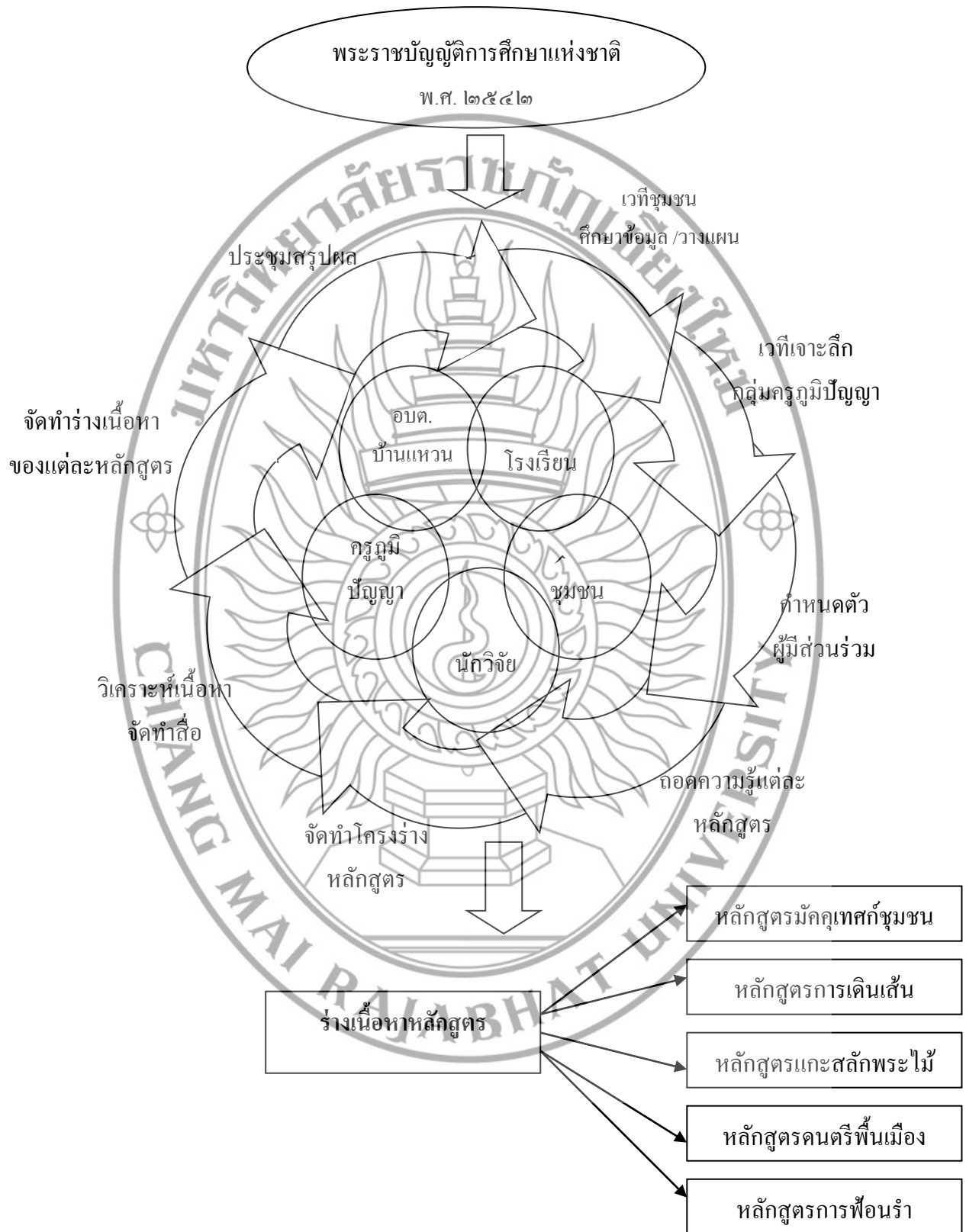

ภาพที่ ๓. ๒๓ ชมนิทรรศการผลงานและภูมิปัญญาชุมชน

๖) ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม คือ ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง เกิดการเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนความรู้ของครุภูมิปัญญาในการนำความรู้ในเรื่องการเดินเส้นตดแต่งผลิตภัณฑ์ไปปรับใช้กับงานในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ และที่สำคัญคือ ชุมชนเกิดแนวคิดและความรู้สึกในการที่จะมีส่วนร่วมในการที่จะหล่อหลอมเยาวชนให้สนใจเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน และเกิดความเข้าใจที่จะร่วมมือในการจัดการศึกษาของท้องถิ่นเพิ่มขึ้น

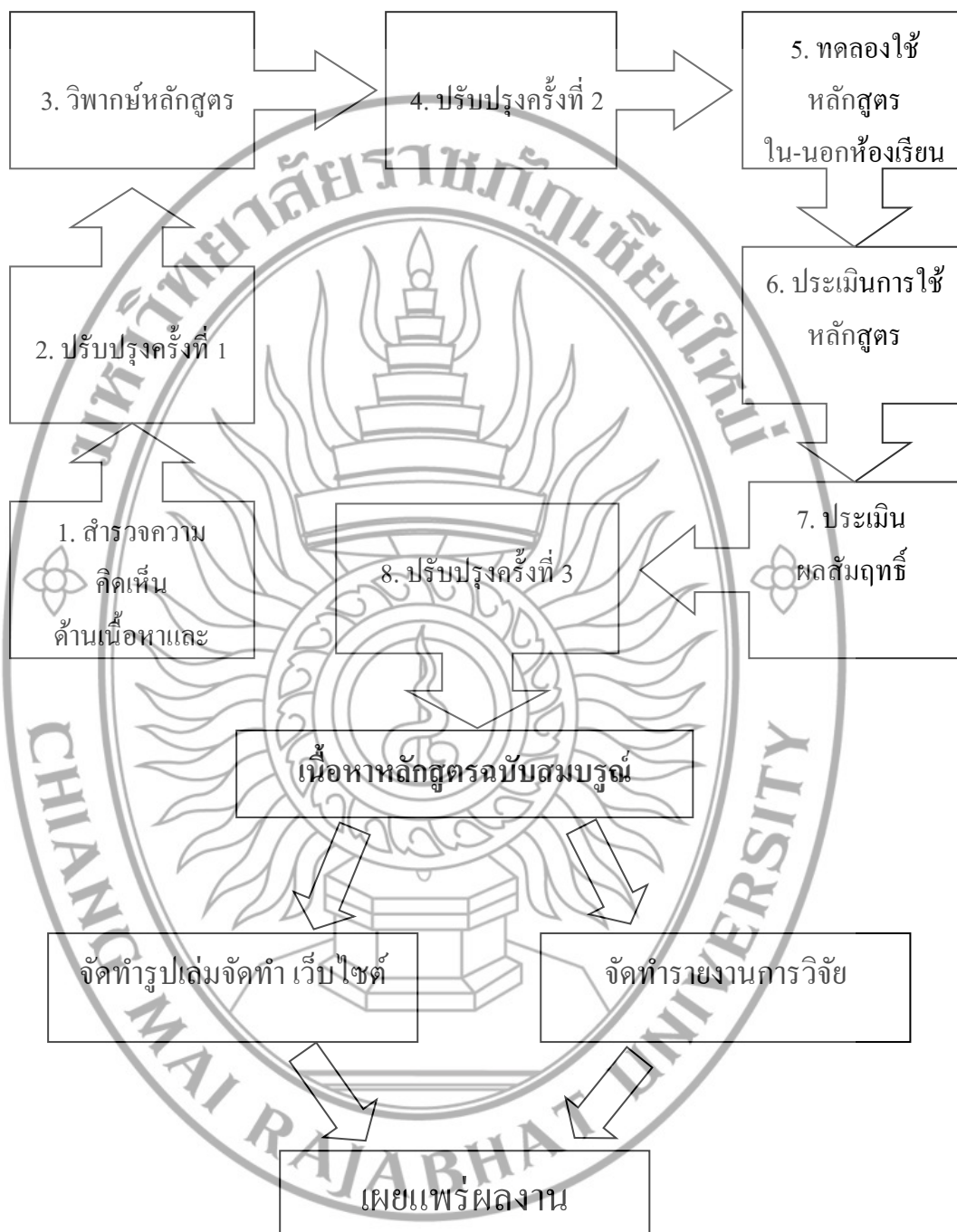
จากการดำเนินการวิจัยในแต่ละขั้นตอนข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นรูปแบบและกระบวนการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ได้ในหน้าถัดไป ดังนี้

รูปแบบการดำเนินงานวิจัย ๑

แผนภูมิที่ ๓.๑ แสดงรูปแบบการดำเนินงานวิจัย ระยะที่ ๑

รูปแบบการดำเนินงานวิจัย ๒

แผนภูมิที่ ๓.๒ แสดงรูปแบบการดำเนินงานวิจัย ระยะที่ ๒

๕. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

๕.๑ การเตรียมการวิจัย ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย ตลอดจนนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ที่ร่วมกิจกรรม ได้เก็บข้อมูลจากสัมภาษณ์แบบเป็นทางการจากการประชุม และไม่เป็นทางการจากการจัดเวทีชุมชน ตลอดจนการเข้าศึกษาพื้นที่ในระยะต้น แล้วจัดบันทึกในรูปเอกสารเก็บบันทึกด้วยแถบเสียงวียทัศน์ ภาพถ่าย และการบันทึกถ้อยคำในรูปแบบเอกสาร

๕.๒ การดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างการดำเนินการวิจัยตามตารางปฏิบัติการ (Action Plan) โดยการเก็บข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การศึกษาชุมชน การนำเสนอรายงานความก้าวหน้า การวิพากษ์หลักสูตร การวิเคราะห์ผลงาน การนำเสนอผลงานต่อชุมชน การสะท้อนความคิดเห็นของชุมชน แบบประเมินและแบบทดสอบ การจัดเวทีเสวนาหรือ การประชุมกลุ่มย่อยแบบไม่เป็นทางการ แล้วจัดบันทึกข้อมูลที่ได้ในรูปแบบการจัดบันทึกเอกสาร การบันทึกโดยใช้แถบเสียง และการถ่ายภาพ

๕.๓ การทดสอบใช้หลักสูตร ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการและเครื่องมือ ได้แก่ แบบประเมินผลการเรียนการสอน การสังเกต การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย แล้วจัดบันทึกข้อมูลที่ได้ในรูปแบบการจัดบันทึกเอกสาร การบันทึกโดยใช้แถบเสียง และการถ่ายภาพ

๖. การประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลข้อมูลจากการดำเนินกิจกรรมตลอดกระบวนการวิจัย ผู้วิจัยได้ยึดวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ โดยดำเนินการดังนี้

๖.๑ ด้านแนวคิด หลักการ ทฤษฎี ซึ่งศึกษาจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาพื้นที่เป้าหมาย คณะผู้วิจัยได้นำมาประมวลไว้ตามประเด็นศึกษา เพื่อใช้ในการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

๖.๒ ด้านจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมและอาชีพในระดับชุมชน ผู้วิจัยได้นำผลการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่การศึกษาพื้นที่ จนกระทั่งกิจกรรมคืนความรู้สู่ชุมชนมาสรุปและประมวลผล ดังนี้

๖.๒.๑ การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ชาวชนในพื้นที่ คณะผู้วิจัย และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ หลังจากนั้น

ได้นำข้อมูลที่ได้ประมวลไว้ มาวิเคราะห์ตามจุดประสงค์ของกิจกรรมแต่ละกิจกรรมที่กำหนดไว้ โดยใช้การพรรณนาความ

๖.๒.๒ การจัดตารางเนื้อหาของหลักสูตร เป็นการประมวลความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคลในแต่ละท้องถิ่น เมื่อนำมาผสมผสานกันและนำมาวิเคราะห์ ก็จะได้รูปแบบการประมวลผลต่าง ๆ กัน เช่น การบันทึกด้วยการวาดภาพฉายเส้น การบันทึกด้วยการจัดทำเว็บไซต์ (Web Site) และการจัดทำรูปแบบของเอกสาร เป็นต้น

๖.๒.๓ การนำร่างหลักสูตรไปทดลองสอน เป็นการทดสอบหาความถูกต้อง ความเหมาะสมของเนื้อหาที่ระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน และความเชื่อมั่นในการจัดทำหลักสูตร แล้วนำมาประมวลผลในรูปแบบการจดบันทึกเอกสารเพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงจัดทำหลักสูตรที่สมบูรณ์

๖.๓ วัตถุประสงค์ด้านการศึกษาและส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ผู้วิจัยได้สังเกต ถ่ายภาพและบันทึกลักษณะการมีส่วนร่วม การเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนา และการเรียนรู้ของคนในชุมชน และผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรในแต่ละขั้นตอน ตั้งแต่ช่วงการเตรียมก่อนการวิจัยจนถึงช่วงการคืนความรู้สู่ชุมชน ขณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดและนำมาประมวลผลเชิงพรรณนา จากนั้นนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นการวิจัยและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยใช้วิธีการพรรณนาความในภาพรวมเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ

๖.๔ ด้านกระบวนการจัดทำหลักสูตรชุมชนส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ได้ใช้วิธีการศึกษากระบวนการส่งเสริมการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนร่วมกับโครงการวิจัย เรื่องเส้นทางท่องเที่ยวของตำบลบ้านแหวน จากนั้นจึงนำข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยวมาวิเคราะห์จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นให้สัมพันธ์กับเส้นทางท่องเที่ยว จากนั้นจึงนำหลักสูตรที่ได้ไปพัฒนาเยาวชนในชุมชนบ้านแหวน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชน กระบวนการดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้ประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ผลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตร ผลจากการพัฒนาเยาวชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว การสังเกต ถ่ายภาพและการจดบันทึกการเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนา การเรียนรู้ของคนในชุมชน ตั้งแต่ช่วงการเตรียมก่อนการวิจัยจนถึงช่วงการคืนความรู้สู่ชุมชน จากนั้นนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นการวิจัยและตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยใช้วิธีการพรรณนาความในภาพรวมเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ